

Garbóci László

Savoyai Jenő Asztaltársaság

Az 1980-as évek végén merült fel több egykori és jelenleg is Budafokon élő személy részéről, hogy valami baráti társaságot, egyesületet, klubot kellene létrehozni, amely Budafokkal, annak hagyományaival, az ott élő fiatal tehetségekkel foglalkozna és támogatná egyéni törekvéseiket. Az időségekkel, fiatalokkal történt beszélgetések során körvonalazódott meg az asztaltársaság, mint egyesületi forma. A gondolatot követően a célokról beszéltünk, még a megalakulást megelőzően, hogy a társaság létrejötte után már rögtön az érdemi munkával foglalkozhassunk. Miután a felkért személyek közel azonosan vélekedtek, így 1991-ben 21 fő részvételével, mint zártkörű társaság megalakult a *Savoyai Jenő Asztaltársaság*.

Az Asztaltársaság tagjai olyan közismert, életük és munkásságuk révén a helyi polgári közéletben tekintélynek örvendő, Budafokhoz szívvel-lélekkel kötődő személyek, akik életük egyik értelmes feladatának és céljának tekintik azt, hogy szellemi, fizikai és anyagi áldozatvállalást hozzanak Budafok felemelkedéséért, az utánuk következő nemzedékek szellemi és kulturális gyarapodásáért, lokálpatriótává neveléséért. (Megjegyzendő, hogy a számos dél-budai szervezet közül a Savoyai Asztaltársaság az egyetlen, melynek tagjai között Budafok-Tétény két díszpolgára is tevékenykedik.)

Az Asztaltársaság mind a 21 tagja azonos szavazati joggal bír, de a hivatalos ügyek intézésére tisztségviselőket választ. A választott tisztségviselők - elnök, alelnök, titkár - megbízatása 5 évre szól, ezt követően tisztújító közgyűlést tartunk.

Bár közös mottónk nem volt, valahol mégis Széchenyi szelleme lebegett előttünk, amit egyik alapító tagtársunk egy Széchenyi idézettel olyan frappánsan meg is fogalmazott: *"Én azt szeretem hinni: minden jobb lelkű ember bizonyos vágyást hordoz szívében - ha sejtetlen is - magán, felebarátin 's mindenen, a' mi őtet környezi, szüntelen javítani."*

Az Asztaltársaság - bár életkori és foglalkozási összetételben igen nagy eltérést mutatott - beváltotta a kezdeti reményeket és ma is sikeresen működik. Egyre ismertebbé válik nem csupán a fővárosban, hanem vidéken, sőt még a határainkon túl is.

Miért választottuk az asztaltársaság névadójának Savoyai Jenő herceget? Valószínűleg csak a történelemben igazán járatosak tudják, hogy bár akaratlanul is, de nevéhez fűződik Budafok (korábban Promontorium) település alapítása.

Savoyai Jenő (1663. október 18. - 1736. április 21.) herceg a barokk kor egyik legismertebb személyisége, kiváló hadvezér, híres művészetpártoló, az 1697. évi "nagy" zentai győzelmet követő esztendőben vásárolta meg a Csepel-szigeti Uradalmat, amelyhez a Duna jobb partján fekvő - akkor még lakatlan Promontorium is tartozott. A "hegyfokon" (a latin Promontorium szó magyarul hegyfok) kastélyt építtetett 1714-17 között és német területről származó betelepülőkkel szőlőművelésbe kezdett. A herceg 1736. évi halálát

követően 1739. tavaszán a kastélyban dolgozók, a kis számban itt élő kőbányászok és a betelepített szőlőművesek alapították meg Promontorium zsellérközséget.

Azt is kevesen tudják erről Savoyairól, hogy hadvezéri képességei mellett a művészek jó barátja, nagy pártfogója, igazi értékek gyűjtője is volt. Sajnos összegyűjtött óriási könyvtára, jelentős képtára és numizmatikai gyűjteménye halála után - nem lévén egyenesági örököse - szétszóródott, egyes darabjai ma Európa számos múzeumában lelhetők fel.

A Savoyai Jenő Asztaltársaság céljai

- A névadó - Promontor (a mai Budafok) településalapító emlékének szellemi ápolása - ismeretterjesztő előadások, konferenciák szervezése, építészeti örökségének megismerése (látogatása), a róla szóló irodalom gyűjtése.

- Budafok (az egykori megyei jogú város) épített, természeti és kulturális értékeinek védelme, gyarapítása.

- A tehetséges budafoki fiatalok felkarolása, tanulmányaik anyagi támogatása, pályakezdésük segítése.

Az utóbbiak megvalósítása miatt, az anyagi bázis előteremtésére és a támogatási rendszer hatékonyabbá tétele érdekében az Asztaltársaság létrehozta - 1991-ben tagjaival - a Savoyai Jenő Alapítványt.

Az alapítás óta eltelt 14 esztendő. Ez idő alatt az Asztaltársaság - és az Alapítvány is - mértékadó tekintéllyé vált Budafok-Tétényben, a főváros XXII. kerületében.

Az Asztaltársaság munkája és eredményei

Az Asztaltársaság 1991. évi létrejöttét követően először az anyagi alapok megteremtését és a stabilizálást tekintette elsődleges céljának. Ennek megvalósulását követően, gyakorlatilag 1993-tól kezdve látott hozzá céljainak megvalósításához.

Egyik elsődleges cél és feladat volt a helyi műemlékek felújításának szorgalmazása és finanszírozása. Több, mint hárommillió forint értékben tudtuk támogatni a budafoki Vöröskúti-határsoron álló barokk Szentháromság oszlop és a nagytétényi Száraz-Rudnyánszky kastély előtti, ugyancsak barokk Nepomuki Szent János szobor és Gloriette megújítását.

1996-ban bronz emlékérem kibocsátásával 546 ezer forint adományt gyűjtöttünk a budafok-belvárosi Szent Lipót plébaniatemplom műemléki felújításának támogatására. További 1 millió forint adomány összegyűjtésével a templom névadójának nagyméretű oltárképét restauráltattuk. A Szent Lipótot ábrázoló festmény Bartholomeus Altomonte alkotása.

Rózsavölgyben, Budafok egykori IV. kerületében, 1848-ban állítottak fel eleink egy Mária képoszlopot, mely képoszlopból az idők folyamán a Mária kép elveszett. Adományként 1997-ben Bóna István festőművésznél megrendeltük az un. "Rózsavölgyi Madonna" elkészítését, mely képpel azóta teljes a képoszlop.

Legújabb nagyszabású akciónk keretén belül - a 2005-ben 250 éves fennállását ünneplő Szent Lipót plébániatemplom oltárának - két kis puttóját és két kerubját újítatjuk fel. A restaurálási munkák anyagi fedezetének előteremtéséhez, az un. "Lipót krajcár" kibocsátásával indítottuk meg a gyűjtést. Reményeink szerint a 2005 októberi ünnepségre már felújítva újra a helyükön adorálnak az Úrnak.

Névadónk életének és tetteinek bemutatására széleskörű propagandát folytattunk. 1996-ban nagyszabású helytörténeti konferenciát rendeztünk a politikus, hadvezér, művészetpártoló, településalapító emlékére "Prinz Eugen, der edle Ritter....Jenő herceg nemes lovag..." címmel. A budafoki Városháza zsúfolásig megtelt termében neves szakemberek ismertették kutatásuk eredményeit.

Több alkalommal hirdettünk pályázatot fiataljaink részére, mely pályázati munkák elkészítésével közelebb kerülhettek Savoyai Jenő személyéhez, településünk múltjához, helyi értékeink megismeréséhez.

A fővárosban egyedülálló Budafoki Történelmi Emlékfal ötlete - és eddigi megvalósítása is - az Asztaltársaság nevéhez fűződik. Az egykori promontori Savoyai kastély gazdasági épületének a Savoyai Jenő tér felé néző falán, Budafok történetének jelentős eseményeit jelző táblák kerültek - és még a jövőben is kerülnek - kihelyezésre. Így Asztaltársaságunk állította a honfoglalás 1100. évében az első promontori telepések emléktábláját. Ezt követően az 1739/40. évi pestisjárvány áldozatai és a mentési munkákban résztvevő kapucinus atya - Saturninus Slavus - emléktáblája készült el, majd Mária Terézia, a Szent Lipót templom kegyurának vörös márvány táblája került a falra. Ugyancsak emlékeztünk a kerületi pedagógusokra és Tóth József magyar királyi tanfelügyelőre - akinek elévülhetetlen érdemei vannak Budafok oktatásügyeiben. Ugyanitt emléktábla őrzi Záborszky Nándor, Budafok város első polgármestere emlékét is.

Asztaltársaságunk anyagi lehetőségei 2000-ben már lehetővé tették, hogy helytörténeti kutatásaink eredményeit saját kiadványban tegyük közzé. Ebben az évben elindítottuk a „Lapok Promontor és Tétény történelméből – Litterae de historia Promontorii et Theten” című könyvsorozatunkat, melynek keretében eddig a „Promontor és Tétény 1848-49-ben” (2000) valamint a „Hit-Remény-Szeretet / Szimbólumok a Budafok-felsővárosi temetőben” (2004) című kötetek jelentek meg. Ezen túl számos kisebb kiadványt, képeslapot adtunk ki helyi értékeink megismertetésére. Ugyanebből a célból évente több helyi sétát, műemléki bemutatót és számos előadást is tartunk. Budafokon több mint tíz esztendeje társrendezői vagyunk a „Kulturális Örökségi Napok” helyi programjainak.

Tehetség-gondozásunk

Tehetséges budafoki fiataljaink részére Alapítványunk 1992-től irodalom, festészet-grafika és szobrászat kategóriákban hirdet meg pályázatokat. Ezt a pályázati tevékenységet a kilencvenes évek második felében (1997) a képzőművészet szinte minden ágára kiterjesztettük. Anyagi lehetőségeinknek köszönhetően, magánszemély felajánlásaként, 1996-ban megalapításra került a "Die Schöne Lori-díj", mely a képzőművészeti

kategóriákban legtehetségesebbnek ígérkező leány pályázó részére ítélt oda.

Az Alapítvány a pályázati díjakat a vagyona utáni éves hozadék kétharmadából fizetheti. A hozadék fennmaradó része az Alapítvány vagyont növeli. Ez a szigorú gazdálkodási szabály - melyet az Asztaltársaság és Alapítvány gazdálkodási szabályzata tartalmaz - biztosítja hosszú távon azt, hogy az Alapítvány vagyonvesztéssel, vagy vagyonfeléléssel ne szűnjön meg.

Az Alapítvány az éves díjkiosztó ünnepségeket - Savoyai Jenő születésnapján - október 18-án, vagy az azt megelőző szombati napon tartja. Az 1992 utáni időszakban pályázóink között, további tanulmányaik anyagi támogatására, több mint 2 millió forint nettó összegben osztottunk ki díjakat. Évről-évre vannak olyan mecénásaink is, akik az Alapítvány céljainak támogatására jelentősebb összegű különdíjakat, vagy adományokat ajánlanak fel.

A pályázatok nyertesei a pénzdíjak mellett névre szóló bronz emlékérmét és oklevelet is kapnak, illetve díjazott alkotásaikat - lehetőségeink függvényében - kiadványban tesszük közzé.

Az Alapítvány egyik sajátossága, hogy a pályázatain díjat nyert alkotások - a pályadíjak kifizetésével egyidejűleg - az Alapítvány tulajdonába kerülnek. Ezek az alkotások az Alapítvány vagyonának részét képezik. Az idők folyamán így összegyűjtésre kerülő művek egy majdan létrehozandó helyi képző- és iparművészeti gyűjtemény alapanyagát képezik.

Távlati terveinkben szerepel egy tematikus helytörténeti gyűjtemény létrehozása, illetve egy szakkönyvtár alapítása is, amelyek elsősorban a névadó, illetve Budafok (Promontor) település történeti, kulturális értékeit gyűjtenék, kezelnék és tennék mindenki számára hozzáférhető közkinccsé.

Kapcsolat-építéseiteink

Az Alapítvány kuratóriumát képező Asztaltársaság döntése alapján - elsősorban külkapcsolataink építése és Budafok város nemzetközi hírnevének növelése érdekében - létrehoztuk az Alapítvány nagydíjat, Róna József: "Savoyai Jenő" című, budai Várban álló lovas szobrának kicsinyített bronz másolatát. A nagydíjat első ízben - 1992-ben - dr. Werner Fasslabend osztrák védelmi miniszternek, ki korábban a Marchfeldi savoyai kastélyok igazgatója volt, ítéltük oda, Savoyai herceg emlékének ápolása, illetve Savoyai szelleméhez méltó kulturális tevékenysége alapján. Második alkalommal 1997-ben a zentai csata 300 éves évfordulójának ünnepségsorozatán, Zenta városának adományoztuk a nagydíjat.

Külkapcsolataink mellett a helyi munkakapcsolatok kiépítése a legfontosabb. Ennek eredményeként szoros kapcsolatban állunk a Budapesti Városvédő Egyesület Promontor-Tétény munkacsoportjával és a XXII. Kerületi Helytörténeti Körrel, akikkel közösen már több akcióban, rendezvényen bizonyítottuk a civil összefogás erejét, eredményességét. A jövőre nézve is fontosnak tartjuk, hogy önállóságunk megtartása mellett, minden olyan polgári szervezettel - pártpolitikától mentesen - jó kapcsolatot alakítsunk ki, akikkel közös célokat tudunk megfogalmazni, megvalósítani.

Eddigi eredményeink és tapasztalataink alapján joggal bizunk

abban, hogy önként vállalt kötelezettségeinknek eleget téve, célkitűzéseinket is teljesíteni tudjuk. Tesszük ezt szeretett városunk, Budafok felemelkedésére, az itt élők életének szebbé tételére és önmagunk örömére.

"...az erénynek, melly szó erőből származik, legnagyobb fénye az, hogy az erős nem egyedül akar megelégedett lenni, örvendezni, szerencsésnek érezni magát, a' mi magányosan lenni nem is tudna; hanem, hogy másokon is segíteni törekedik, jólétekre kezet nyújt, 's többeket kíván boldogságra juttatni. Csak a' gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében!" - írja Széchenyi a "Hitel" című munkájának bevezetésében. Mi huszonegyen kissé úgy érezzük, hogy eredményeink alapján elégedettek ugyan még nem, de egymásra találásunkban, barátságunkban már szerencsések vagyunk. Talán mások lelkét is megérintik Széchenyi gondolatai, talán mások is már bizonyos vágyást hordoznak szívükben, ha bár még sejtetlen is, és tenni fognak azért, hogy egyszer velünk együtt Ők is, és mindannyian örvendező, megelégedett, szerencsés embereknek érezhessük magunkat...